

Sygn. akt VU 755/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 marca 2014 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSR del. Urszula Sipińska-Sęk

Protokolant st. sekr. sądowy Zofia Aleksandrowicz

po rozpoznaniu w dniu 26 marca 2014 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku J. S.

z udziałem zainteresowanej Z. S.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział w Ł. Placówka Terenowa w T.

o ustalenie nieistnienia obowiązku zwrotu nienależnie pobranej emerytury rolniczej

na skutek odwołania J. S.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział w Ł. Placówka Terenowa w T.

z dnia 21 marca 2013 r. sygn. (...)

- 1. zmienia zaskarżoną decyzję i ustala , że wnioskodawca J. S. nie jest zobowiązany do zwrotu pobranej emerytury rolniczej za okres od dnia 1 maja 2007 roku do dnia 30 kwietnia 2010 roku w kwocie 20.111,76 zł (dwadzieścia tysięcy sto jednaście złotych siedemdziesiąt sześć groszy),**
- 2. zasądza do Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział w Ł. Placówka Terenowa w T. na rzecz wnioskodawcy J. S. kwotę 60 zł (sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.**

Sygn. akt VU 755/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21 marca 2013 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział w Ł. Placówka Terenowa w T. stwierdził, że J. S. w okresie od dnia 1 kwietnia 2005 roku do dnia 30 kwietnia 2010 roku pobrał nienależnie emeryturę rolniczą w wysokości 32.778,66 złotych i zobowiązano go do zwrotu z tego tytułu kwoty 20.117,76 złotych za okres od 1 maja 2007 roku do 30 kwietnia 2010 roku. Jednocześnie KRUS odstąpił na podstawie art. 138 ust. 2, 3, 4, 6 ww. ustawy od żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w kwocie 12.660,90 złotych.

W odwołaniu od powyższej decyzji skarżący J. S. wniósł o jej uchylenie w całości oraz o nakazanie organowi rentowemu zwrotu bezpodstawnie dokonanego potrącenia w wysokości 1367,48 złotych dokonanego z przysługującego mu wyrównania za okres od 1 stycznia 2013 roku do 31 marca 2013 roku. Powołując się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2009 roku, sygn. akt I UZP 10/09 wskazał, że żądanie zwrotu świadczenia za okres od 1 maja 2007 roku do 30 kwietnia 2010 jest bezprawne. Podniósł również, że nie jest prawdą aby kiedykolwiek był pouczony o okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Postanowieniem z dnia 7 lutego 2014 roku Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim wezwał do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanej żonę wnioskodawcy Z. S..

Zainteresowana Z. S. przyłączyła się do odwołania.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

J. S. jest uprawniony do emerytury rolniczej od dnia 1 czerwca 2000 roku.

(dowód: decyzja z dnia 7 lipca 2000 roku k. 64 akt rentowych)

J. i Z. małżonkowie S. byli na prawach wspólności ustawowej małżeńskiej właścicielami gospodarstwa rolnego o ogólnej powierzchni 10,07 ha położonego we wsiach D. (działki oznaczone w ewidencji gruntów numerami: (...)), S. (działki oznaczone w ewidencji gruntów numerami: (...)) i S. (działki oznaczone w ewidencji gruntów numerami: (...)) w gminie A..

(dowód: akty własności ziemi k. 26-28, akt notarialny k. 29-30, odpis księgi wieczystej k. 31, akt notarialny z dnia 3 marca 1995 roku k. 32-35)

W dniu 2 maja 2000 roku J. S. wydzierżawił gospodarstwo rolne o łącznej powierzchni 9,85 ha położone we wsiach D., S. i S. w gminie A. oznaczone w ewidencji gruntów numerami działek: (...)J. O. na okres 10 lat. Umową dzierżawy nie została objęta jedynie działka siedliskowa położona we wsi D. o powierzchni 0,22 ha oznaczona w ewidencji gruntów numerem działki (...).

(dowód: umowa dzierżawy k. 36-38 akt KRUS)

Umowa dzierżawy wygasła na skutek śmierci J. O. z dniem 5 września 2002 roku. W dniu 20 grudnia 2002 roku J. S. ponownie wydzierżawił przedmiotowe gospodarstwo rolne na okres 10 lat C. P., za wyjątkiem działki siedliskowej o powierzchni 0,22 ha oznaczonej w ewidencji gruntów numerem działki (...).

(dowód: kserokopia aktu zgonu k. 68, umowa dzierżawy z dnia 20 grudnia 2002 roku k. 70-72 akt KRUS)

Umowa dzierżawy została rozwiązana przed upływem okresu na jaki była zawarta, a mianowicie w dniu 3 marca 2005 roku, na zgodny wniosek stron. Strony zgłosiły ten fakt w Starostwie Powiatowym w P.

(dowód: zeznania świadka C. P. – protokół rozprawy z dnia 7 lutego 2014r. – od minuty 4: 59 do minuty 12.04, pismo Starostwa Powiatowego w P. z dnia 26 lutego 2013r. – k. 90 akt KRUS, rozwiązanie umowy dzierżawy k. 92 akt KRUS))

Umową z dnia 24 sierpnia 2005 roku małżonkowie J. i Z. S. darowali niezabudowane gospodarstwo rolne położone we wsi D. gmina A. oznaczone w ewidencji gruntów numerami działek (...) oraz we wsi S. oznaczone numerami działek: (...) o łącznej powierzchni 9,59 ha, objęte księgą wieczystą prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Opocznie KW nr (...) małoletniemu wnukowi M. W. (1). W chwili przekazania gospodarstwa rolnego (...) miał 13 lat.

Grunty orne położone są we wsi D. w gminie A. natomiast nieużytki w postaci łąk i lasów położone we wsi S. w gminie A..

(dowód: akt notarialny z dnia 24 sierpnia 2005 r. k. 84-87 akt KRUS,

J. S. oraz jego żona Z. S. zaprzestali prowadzenia gospodarstwa rolnego od chwili, gdy po raz pierwszy je wydzierżawili, czyli od 2000r. Nie pozwalał im na to ich stan zdrowia.

J. S., obecnie w wieku 74 lat, od około 15 lat uprawniony jest do renty z powodu schorzeń kończyn dolnych. Ma kłopoty ortopedyczne z prawą nogą. Obecnie czeka na zabieg chirurgiczny (endoprotezę kolana).

Z. S. obecnie ma 66 lat. Od 1992 roku była uprawniona do renty w tytułu częściowej niezdolności do pracy z powodów kardiologicznych. Obecnie przebywa na emeryturze, którą otrzymuje z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

(dowód: zeznania wnioskodawcy protokół rozprawy z dnia 26 marca 2014 roku nagranie od minuty 3.18 do minuty 13.20 – płyta k. 69, zeznania zainteresowanej Z. S. protokół rozprawy z dnia 26 marca 2014 roku nagranie od minuty 13.40 do minuty 18.35 - płyta k. 69 akt, zeznania świadka L. D. (1) protokół rozprawy z dnia 3 grudnia 2013 roku nagranie od minuty 2.51 do minuty 43.05 k. 43)

Od rozwiązania umowy dzierżawy przez J. S. w dniu 24 sierpnia 2005r., aż do osiągnięcia pełnoletniości przez M. W. (1), gospodarstwo prowadziła cały czas L. D. (2) (córka wnioskodawcy i zainteresowanej). Początkowo w imieniu rodziców, a od przekazania gospodarstwa synowi w imieniu małoletniego M. W. (1). To ona podejmowała wszelkie decyzje dotyczące gospodarstwa rolnego. Zajmowała się niewielkim inwentarzem żywym (jedna krowa, jeden byczek i kury). Natomiast prace polowe w gospodarstwie (zasiew, orka, bronowanie, żniwa) przy użyciu maszyn rolniczych, wykonywał na jej prośbę, G. W. – obecny zięć J. S.. G. W. służył L. D. (2) pomocą i radą w prowadzeniu gospodarstwa rolnego, gdyż miał w tym zakresie doświadczenie, z racji prowadzenia własnego gospodarstwa rolnego o powierzchni 18 ha. Z uwagi na wydatną pomoc G. W. przy pracach polowych L. D. (2) była w stanie pogodzić prowadzenie gospodarstwa rolnego z pracą zawodową. W pracy w gospodarstwie rolnym pomagał także małoletni M. W. (1). Na gruntach ornych siane było pszenżyto, pszenica, ziemniaki, kukurydza. Od osiągnięcia pełnoletniości w 2010r. gospodarstwo prowadzi M. W. (1).

(dowód: zeznania świadka L. D. (1) protokół rozprawy z dnia 3 grudnia 2013 roku nagranie od minuty 2.51 do minuty 43.05 k. 43, zeznania świadka C. P. protokół rozprawy z dnia 7 lutego 2014 roku nagranie od minuty 4.55 do minuty 13.05 k. 56, zeznania świadka G. W. protokół rozprawy z dnia 7 lutego 2014 roku nagranie od minuty 13.21 do minuty 28.29 k. 56, zeznania wnioskodawcy protokół rozprawy z dnia 26 marca 2014 roku nagranie od minuty 3.18 do minuty 13.20 k. 69, zeznania zainteresowanej Z. S. protokół rozprawy z dnia 26 marca 2014 roku nagranie od minuty 13.40 do minuty 18.35 k. 69,)

L. D. (1) zawodowo pracowała w okresach od:

- 8 marca 2006 roku do 7 grudnia 2006 roku jako kucharz-kelner,
- od 1 stycznia 2007 roku do 21 grudnia 2007 roku jako kucharka,
- od 14 lutego 2008 roku do 31 marca 2009 roku jako kucharz barman,

(dowód: świadectwa pracy k. 47, 48, 49 akt sprawy)

W spornym okresie J. i Z. małżonkowie S. zamieszkiwali wspólnie z L. D. (2) oraz jej rodziną oraz najmłodszą córką P. S., która w 2009r. zawarła związek małżeński z G. W. i wyprowadziła się z rodzinnego domu (okoliczność bezsporna)

Sąd Okręgowy dokonał oceny dowodów zważył co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Podstawą wydania zaskarżonej decyzji był przepis art. 28 ust. 10 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn. Dz. U. z 1998r Nr 7, poz. 25 ze zm.)

Stosownie do jego treści, w przypadku zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej polegającej na przekazaniu gospodarstwa rolnego w formie aktu notarialnego osobie niepełnoletniej wypłata emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia ulega zawieszeniu w całości do czasu osiągnięcia przez tę osobę 18 lat.

Wbrew stanowisku organu rentowego właściwej wykładni przepisu ust. 10 art. 28 ustawy nie można dokonać wyłącznie w oparciu o samą treść ustępu 10, abstrahując przy tym od oceny zarówno struktury redakcyjnej samej ustawy jak i celu tego przepisu. Przepis ten nie zawiera odrębnej normy od normy zawartej w całym art. 28 ustawy i nie ma podstaw do odczytywania go w taki sposób jak to uczynił organ rentowy, iż w każdym przypadku przekazania gospodarstwa rolnego przez emeryta lub rencistę aktem notarialnym osobie niepełnoletniej wypłata świadczenia ulega zawieszeniu do czasu osiągnięcia przez tę osobę pełnoletniości. Interpretowany przepis został dodany do ustawy w dniu 2 maja 2004 r. (ustawą z 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie innych ustaw - Dz. U. Nr 91, poz. 873) nie jako odrębny przepis zredagowany w dodanym do ustawy artykule, lecz jako ustęp do art. 28 ustawy. Było to uzasadnione treścią tego przepisu, dotyczącego tej samej instytucji zawieszenia świadczenia, którą reguluje wyłącznie art. 28 cyt. ustawy.

W art. 28 ust. 1 i 3 ustawy wyrażona jest zasada, że świadczenie podlega zawieszeniu jeżeli emeryt podjął lub nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej.

Zgodnie z art. 28 ust. 4 uznaje się natomiast, iż emeryt lub rencista zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego, nie uwzględniając wyjątków określonych w punktach 1-4. Wyliczenie zawarte w punktach 1-7 ust 4 art. 28 ustawy o usr służy wyłącznie ułatwieniom dowodowym. Rolnicy będący właścicielami gospodarstw wymienionych w art. 28 ust. 4 pkt 1-7 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie muszą wykazywać, że nie prowadzą w nich działalności rolniczej, gdyż ten fakt uznaje sam ustawodawca. Prowadzi to do wniosku, że własność lub posiadanie gospodarstwa rolnego, które obecnie pozostają poza sferą stosunku ubezpieczenia społecznego rolników i są prawnie obojętne przy objęciu ubezpieczeniem, nie mogą mieć także wpływu na wysokość pobieranych świadczeń. Uzyskanie możliwości pobierania pełnego świadczenia może zależeć tylko (i zależy) od zaprzestania działalności rolniczej, zatem właściciele gruntów innych niż wymienione w art. 28 pkt 1-7 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników mogą dowodzić, że nie są już rolnikami, gdyż nie prowadzą na nich działalności rolniczej (tak. por. Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z 2012-01-18, II UK 82/11)

Zgodnie bowiem z art. 6 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników rolnikiem nie jest właściciel lub posiadacz gospodarstwa rolnego, ale pełnoletnia osoba fizyczna, zamieszkująca i prowadząca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym w tym również w ramach grupy producentów rolnych, a także osoba, która przeznaczyła grunty prowadzonego przez siebie gospodarstwa rolnego do zalesienia. Pod pojęciem działalności rolniczej należy natomiast rozumieć działalność w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej i rybnej (art. 6 pkt 3 ustawy).

Oznacza to, że jeżeli ubezpieczony nie prowadzi działalności rolniczej we wskazanym powyżej rozumieniu, to przysługujące mu świadczenie nie powinna podlegać zawieszeniu.

Stanowisko takie zostało potwierdzone przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 6 maja 2004 roku w sprawie II UZP 5/04, OSNP 2004/22/389, w której stwierdzono, iż wypłata części uzupełniającej świadczenia rolnika, który będąc właścicielem lub posiadaczem gospodarstwa rolnego faktycznie nie prowadzi w nim działalności rolniczej w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie ulega zawieszeniu na podstawie art. 28 ust. 1 i 3 w związku z ust. 4 tej ustawy. Podobne stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 8 grudnia 2004 roku w sprawie III AUa 598/04, Apel.-W-wa 2005/4/16, w którym uznał, że zawieszenie wypłaty emerytury rolniczej nie dotyczy osoby jedynie posiadającej gospodarstwo rolne, ale tylko takiej osoby, która gospodarstwo rolne prowadzi i gospodarstwo to przynosi jej dochód. Przy tym wskazać należy, iż za prowadzenie działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym należy traktować zespół czynności, bez których dane gospodarstwo nie mogłoby prawidłowo funkcjonować (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 1988 roku, III UZP 8/88, OSNC 1988/12/166). Także w wyroku z 27 maja 1997 r., II UKN 145/97 (OSNAPiUS 1998 Nr 8, poz. 247) Sąd Najwyższy wypowiedział tezę, że nabycie własności gospodarstwa rolnego w drodze dziedziczenia, bez prowadzenia

w nim działalności rolniczej, nie stanowi podstawy do zawieszenia wypłaty świadczeń z ubezpieczenia społecznego, zaznaczając tym samym, że dla potrzeb ustalania uprawnień rentowych czy emerytalnych rolników oraz ich wysokości, nacisk położyć należy na zbadanie faktu rzeczywistego prowadzenia działalności rolniczej.

Również w przypadku przekazania gospodarstwa rolnego w formie aktu notarialnego osobie niepełnoletniej pojęcie zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej należy interpretować w analogiczny sposób. A zatem, jeżeli rolnik po przekazaniu gospodarstwa rolnego osobie niepełnoletniej, nie prowadzi tego gospodarstwa rolnego, to nie ma do niego zastosowania art. 28 ustęp 10 ustawy o zawieszeniu wypłaty emerytury lub rety. O zawieszeniu świadczenia decyduje bowiem fakt dalszego prowadzenia działalności rolniczej bez względu na to, czy ma to miejsce w gospodarstwie rolnym będącym w dalszym ciągu własnością rolnika, czy też w gospodarstwie, którego własność rolnik przekazał notarialnie na rzecz małoletniej osoby. W kontekście odmowy prawa do świadczenia decydującego znaczenia nabiera fakt prowadzenia działalności rolniczej, a nie tytuł prawny do władania rzeczą.

Należało zatem zbadać, czy po rozwiązaniu umowy dzierżawy gospodarstwa rolnego oraz po przekazaniu gospodarstwa rolnego niepełnoletniemu wnukowi, małżonkowie S. nadal prowadzili działalność rolniczą.

Przepis art. 28 ust. 10 ustawy wprowadza jedynie domniemanie o charakterze wzruszalnym i właściciele gruntów mogą dowodzić, iż nie są rolnikami w rozumieniu art. 6 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

W sytuacji, gdyby wnioskodawca powoływał się wyłącznie na sam fakt utraty prawa własności do gospodarstwa rolnego – jako jedynej przesłanki uzasadniającej zaprzestanie prowadzenia działalności rolniczej - to zaskarżoną decyzję należałoby uznać za prawidłową, ze względu na treść art. 28 ust. 10 ustawy. Ze względu jednak na konieczność odkodowania normy prawnej w oparciu o treść zawartą w całym art. 28 cyt. ustawy należy stwierdzić, że samo posiadanie lub własność gospodarstwa rolnego nie jest wyłącznym atrybutem prowadzenia działalności rolniczej. Działalność ta bowiem została zdefiniowana w art. 6 pkt 3 ustawy jako: działalność w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej i rybnej. Wnika z tego, że punktem wyjściowym dla skutecznego zawieszenia świadczenia na podstawie art. 28 ustawy jest ustalenie, czy emeryt lub rencista prowadzi gospodarstwo rolne w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy. Oznacza to, że emeryt, który przekazał gospodarstwo rolne w warunkach określonych w ust. 10 art. 28 zachowuje prawo do pełnego świadczenia o ile wykaże, że po przekazaniu gospodarstwa rolnego faktycznie nie prowadził tego gospodarstwa w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy, w sposób analogiczny jak w przypadku wykazania faktycznego zaprzestania działalności rolniczej pomimo zachowania prawa własności lub posiadania gospodarstwa rolnego. Taki pogląd wyraził Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 9 lutego 2012 roku w sprawie sygn. akt III AUa 1647/11 (opubl. Lex nr 1135415) i Sąd rozpoznający sprawę w pełni go podziela.

Powyższy pogląd jest zgodny z wykładnią celowościową przepisu zawartego w ust. 10 art. 28 ustawy. Celem tej regulacji jest zapobieżenie sytuacjom, że otrzymujący pełne świadczenie emeryt, przekazując gospodarstwo rolne osobie niepełnoletniej (a więc niemogącej samodzielnie prowadzić gospodarstwa rolnego) faktycznie nadal to gospodarstwo prowadzi. Cel powyższego ograniczenia zostaje jednak osiągnięty również w przypadku opisanym w ust. 10 art. 28, gdy emeryt wykaże, iż nie prowadził faktycznie w przekazanym gospodarstwie produkcji rolnej.

W będącej przedmiotem osądu sprawie, wnioskodawca wykazał, iż po zawarciu umowy darowizny z małoletnim wnukiem, nie tylko wyzbył się własności gospodarstwa rolnego, ale faktycznie zaprzestał jego prowadzenia, zarówno on jak i jego żona. Potwierdziła to nie tylko zainteresowana Z. S. oraz L. D. (2), która przejęła faktyczny ciężar prowadzenia gospodarstwa w imieniu i na rzecz swojego małoletniego syna M. W. (2), ale także G. W. oraz były dzierżawca C. P.. Z ich spójnych zeznań wynika, że małżonkowie S. po przekazaniu gospodarstwa rolnego wnukowi (co nastąpiło 24 sierpnia 2005r.) nie prowadzili działalności rolniczej. Co więcej faktycznie zaprzestali prowadzenia działalności rolniczej na długo przed przekazaniem gospodarstwa wnukowi, a mianowicie od 2000r., bo od tego momentu wydzierżawiali gospodarstwo rolne. W krótkim okresie pomiędzy rozwiązaniem umowy dzierżawy (marzec 2005r.) a przekazaniem gospodarstwa wnukowi (sierpień 2005r.) także małżonkowie S. nie prowadzili gospodarstwa. Na prowadzenie działalności rolniczej nie pozwalał J. i Z. małżonkom S. ich stan zdrowia połączony z wiekiem. J. S. w

2005r. ukończył 65lat, a od 61 roku życia przebywał na rencie z powodu schorzeń ortopedycznych. Jego żona z powodu schorzeń kardiologicznych również uprawniona była do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 1992r.. Małżonkowie S. nie byli zatem w stanie samodzielnie zająć się prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Z tego powodu ziemia orna była oddawana w dzierżawę, a po jej zakończeniu użytkowana przez ich córkę L. D. (1), a po osiągnięciu pełnoletniości przez wnuka M. W. (1). Po przekazaniu gospodarstwa rolnego (...) gospodarstwo rolne w jego imieniu prowadziła jego matka L. D. (2), przy wydatnej pomocy (przy pracach polowych) przyszłego szwagra G. W.. To L. D. (2), a nie małżonkowie S., decydowała o losach gospodarstwa. I to ona, a nie małżonkowie S. czerpała z niego dochody.

Z tych ustaleń wynika zatem, że małżonkowie S. zaprzestali prowadzenia działalności rolniczej w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniach społecznych rolników. Nie prowadzili bowiem jakiegokolwiek działalności w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej i rybnej.

Skoro zatem wnioskodawca oraz jego żona od rozwiązania umowy dzierżawy w 2005r. nie prowadzili działalności rolniczej, to brak było podstaw do uznania, że J. S. pobrał nienależnie emeryturę rolniczą i że jest zobowiązany do zwrotu z tego tytułu kwoty 20.117,76 złotych za okres od 1 maja 2007 roku do 30 kwietnia 2010 roku.

Świadczenie, które pobrał wnioskodawca z tytułu emerytury rolniczej w okresie od dnia 1 kwietnia 2005r. do dnia 30 kwietnia 2010r. nie było zatem świadczeniem nienależnym w rozumieniu art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i jako takie nie podlega zwrotowi. Świadczeniem nienależnym jest bowiem świadczenie wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, co w przedmiotowej sprawie nie miało miejsca, jeżeli dodatkowo osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

Żądanie zwrotu nienależnego świadczenia z ubezpieczenia społecznego uzasadnione jest tylko wobec osoby, która otrzymała świadczenie bez podstawy prawnej, i tylko wówczas, gdy miała świadomość, że wypłacone świadczenie jej się nie należy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2001 r., II UKN 338/00, OSNP 2003 nr 3, poz. 71). W treści obowiązujących przepisów wyraźnie został wyeksponowany czynnik świadomości pobrania świadczenia nienależnego, przy czym o jej istnieniu przesądza dokonanie pouczenia o okolicznościach ustania prawa do świadczeń albo wstrzymania ich wypłaty.

W tym miejscu należy podnieść, że wprawdzie w aktach emerytalnych znajduje się decyzja z dnia 13 grudnia 2004r., która pouczała o obowiązku zawiadomienia organu rentowego o fakcie zaprzestania działalności rolniczej polegającej na przekazaniu gospodarstwa rolnego w formie aktu notarialnego osobie niepełnoletniej i skutkach z tym związanych, to jednak w aktach brak dowodu doręczenia tej decyzji, a wnioskodawca zaprzeczył, aby taką decyzję otrzymał. Powyższe wykluczyłoby możliwość żądania zwrotu pobranego przez wnioskodawcę świadczenia, nawet gdyby było ono świadczeniem nienależnym, wobec braku możliwości przypisania skarżącemu świadomości pobrania nienależnego świadczenia z uwagi na brak stosownego pouczenia w tym zakresie.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzekł jak w punkcie pierwszym wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za jego wynik tj. art. 98 k.p.c. zasądzając od Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział w Ł. Placówka Terenowa w T. na rzecz J. S. kwotę 60 złotych, na podstawie § 2 ust. 1 i 2 w zw. z § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokacie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013r., poz. 461).